Rusmiddelpolitisk handlingsplan, Sortland kommune
Til politisk behandling

Rusmiddelpolitisk handlingsplan

Formål med handlingsplanen

Sortland kommune skal ha en rusmiddelpolitisk handlingsplan som et verktøy i arbeidet med å forebygge og regulere bruk av rusmidler. Planen tar utgangspunkt i de utfordringene Sortland kommune står i.

Sortland kommune ser alkohol og andre rusmidler under ett, og har av den grunn utarbeidet en rusmiddelpolitisk handlingsplan. Med andre rusmidler menes f.eks medikamenter, dopingpreparater og narkotiske stoffer/preparater.

Kommunens lokale bestemmelser og salgs-og skjenkebestemmelsene er av de viktigste virkemidlene for å begrense alkoholrelaterte skader (Kilde: Veileder for kommunal rusmiddelpolitisk handlingsplan). Tilbudsreduserende områder for lovlige rusmidler som antall utsalgssteder og skjenketider tas ikke med i denne planen, da dette er behandlet i Sortland kommune sitt bevillingreglement.

Betydningen av gode oppvekstvilkår

Sosial ulikhet påvirker barns oppvekst og helse allerede fra svangerskapet. Faktorer som foreldres bruk av rusmidler, kosthold, helsekompetanse, oppdragerstil, fysisk aktivitet, sosiale nettverk og psykisk helse har stor betydning for barnets utvikling og livskvalitet. Disse faktorene er tett knyttet til familiens sosioøkonomiske situasjon.

For å redusere sosiale forskjeller og nå de som trenger det mest, er det nødvendig med både universelle tiltak rettet mot alle barn og unge, og målrettede tiltak for utsatte grupper. Kommunen har en sentral rolle i å legge til rette for gode oppvekstvilkår gjennom blant annet trygge boforhold, tilgjengelige helse- og omsorgstjenester, barnehager og skoler av høy kvalitet, samt inkluderende nærmiljø. Kommunale virkemidler kan bidra til økonomisk trygghet, god integrering og styrket psykisk og fysisk helse i befolkningen.

Redusere etterspørselen etter rusmidler

Med etterspørselsreduserende tiltak menes forebyggende tiltak som har til hensikt å begrense folks etterspørsel (søken) etter rusmidler. Forebyggende arbeid er å gjøre en tidlig innsats med klar målsetting om å forhindre negativ utvikling, og samtidig ta i bruk tiltak som fremmer positiv atferd, skolefaglig mestring og sosial utvikling hos barn. ”Sosial kompetanse er relativt stabile kjennetegn i form av kunnskap, ferdigheter og holdninger som gjør det mulig å etablere og vedlikeholde sosiale relasjoner. Den fører til en realistisk oppfatning av egen kompetanse, som er en forutsetning for sosial mestring og for å bli sosialt akseptert og for å etablere vennskap” (Kilde: Terje Ogden, (2008) Forskningsdirektør og professor ved Atferdssenteret).

Bakgrunn og lovgrunnlag

Kommunen skal ha en rusmiddelpolitisk plan som er forankret i flere nasjonale føringer og lover. Spesielt er det nevnt i Helse - og omsorgstjenesteloven, som pålegger kommunene å tilby nødvendige helse- og omsorgstjenester til personer med rusproblemer. Dette inkluderer å utarbeide og

implementere rusmiddelpolitiske handlingsplaner som en del av deres ansvar for å forebygge og behandle rusmiddelproblemer.

Etter alkoholloven § 1-7d er kommunen pålagt å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Sortland kommune skal ha en rusmiddelpolitisk handlingsplan som et verktøy i arbeidet med å forebygge og regulere bruk av rusmidler.

Lovene under gir et rammeverk for kommunenes arbeid med ruspolitikk og sikrer at tiltakene er forankret i nasjonale retningslinjer.

- Helse- og omsorgstjenesteloven (§ 3-1, § 3-2, § 3-9c, §10-2, §10-3): *Kommunen har ansvar for å tilby nødvendige helse- og omsorgstjenester til personer med rusproblemer. Pålegger kommunen å ha en rådgivende enhet for russaker (§ 3-9c).*
- Alkoholloven (§ 1-7d): *Krever at kommunene utarbeider en alkoholpolitisk handlingsplan som en del av sitt arbeid med å regulere og forebygge alkoholbruk.*
- Folkehelseloven (§ 7): *Forplikter kommunene til å fremme folkehelse og forebygge rusmiddelbruk som en del av sitt folkehelsearbeid.*
- Barnevernloven (§ 3-1): *Pålegger kommunen å sikre at barn og unge som lever i familier med rusproblemer får nødvendig hjelp og oppfølging.*
- Straffeloven (§ 37 og § 45): *Gir grunnlag for å inkludere vilkår som ruskontroll og møteplikt i strafferettslige reaksjoner.*
- Opptrappingsplan for rusfeltet (Meld. St. 30, "Se meg!"): *En nasjonal strategi som legger føringer for kommunenes arbeid med forebygging, behandling og oppfølging av rusmiddelproblemer.*
- Regjeringens rusmiddelpolitikk (Meld. St. 5, “Trygghet, fellesskap og verdighet”): *Forebyggings- og behandlingsreformen for rusfeltet.*

  Del 1 beskriver regjeringens strategi for forebygging, skadereduksjon, behandling og oppfølging av personer med rusmiddelproblemer.

  Del 2 beskriver regjeringens retning for rusmiddelfeltet. Den fokuserer på å utjevne sosiale forskjeller og sikre likeverdige helse- og omsorgstjenester for personer med rusmiddelproblemer.

FNs bærekraftsmål

Rusmiddelpolitisk handlingsplan og FN's bærekraftsmål

Mål 3: God helse og livskvalitet

- Rusmiddelproblemer påvirker fysisk og psykisk helse, dødelighet og livskvalitet.
- Forebygging, tidlig innsats, behandling og ettervern er kjerneelementer her.

Kobling til planen:

- Skadereduksjon
- Psykisk helse og rus
- Tidlig innsats (BTI, helsestasjon, skole)

Mål 10: Mindre ulikhet

- Rusproblemer henger tett sammen med levekår, utenforskap og sosiale forskjeller.
- Ulik tilgang til tjenester og mestring.

Kobling til planen:

- Tiltak mot sårbare grupper (f.eks ungdom, lavinntektsfamilier, personer med psykiske lidelser)
- Tilgjengelige tjenester
- Likeverdige tjenester uavhengig av bosted og økonomi

Mål 1: Utrydde fattigdom

- Økonomiske problemer er både årsak til og konsekvens av rus.
- Stabil bolig og økonomi er avgjørende for rusmestring.

Kobling til planen:

- Samarbeid med NAV
- Bolig- og oppfølgingstjenester
- Arbeid/aktivitet som rusforebygging.

Mål 4: God utdanning

- Skole er den viktigste arenaen for tidlig forebygging.
- Frafall og rus henger sammen.

Kobling til planen:

- Ungdata-oppfølging
- Skolebaserte tiltak
- Tverrfaglig samarbeid oppvekst–helse

Mål 11: Bærekraftige byer og lokalsamfunn

- Lokalmiljø, inkludering og trygghet påvirker rusbruk.
- Alkoholpolitikk (skjenkebevilling, tilgjengelighet) er et kommunalt virkemiddel.

Kobling til planen:

- Bevillingspolitikk
- Trygge nærmiljø
- Samarbeid med frivillighet

Mål 17: Samarbeid for å nå målene

- Rusfeltet er avhengig av samhandling (kommune, spesialisthelsetjeneste, frivillige, politi).

Kobling til planen:

- Samarbeidsavtaler
- BTI, tverrfaglige team

Sammenheng mellom rusmiddelpolitisk handlingsplan og andre kommunale planer

Rusmiddelpolitisk handlingsplan er forankret i mål og strategier i kommuneplanens samfunnsdel for Sortland kommune. Samfunnsdelen legger overordnede føringer for utviklingen av et «raust, sunt og helsefremmende» lokalsamfunn, der helse, trivsel og mestring er prioritert for alle innbyggere – uavhengig av alder og livssituasjon.

Planen bygger særlig videre på samfunnsdelens vektlegging av tidlig innsats og forebygging, der kommunen skal dreie tjenestene i retning av økt selvhjulpenhet, mestring og forebyggende arbeid. Dette innebærer at rusmiddelpolitikken skal ha et tydelig forebyggingsperspektiv, med særskilt oppmerksomhet på barn og unge, og på innsats før utfordringer utvikler seg til alvorlige problemer.

Videre bygger planen på mål om helhetlige og koordinerte tjenester, der kommunen skal arbeide tverrfaglig for å gi et samlet og koordinert tilbud til innbyggerne. Rusfeltet krever samhandling mellom flere sektorer, herunder helse- og omsorgstjenester, oppvekst, NAV, politi og frivillig sektor.

Samfunnsdelen legger også vekt på et inkluderende og trygt lokalsamfunn, med gode møteplasser, deltakelse og tilhørighet. Forebygging av rusmiddelproblemer sees i sammenheng med sosial inkludering, deltakelse i fellesskap og tilgang til meningsfulle aktiviteter, særlig for barn og unge. Samarbeid med frivilligheten er en viktig forutsetning for å lykkes med dette arbeidet.

Rusmiddelpolitisk handlingsplan inngår som en del av kommunens samlede folkehelsearbeid, og følger opp samfunnsdelens mål om å styrke befolkningens helse og livskvalitet. Planen skal bidra til å redusere skader og negative konsekvenser av rusmiddelbruk, samtidig som den understøtter mål om mestring, deltakelse og gode liv for den enkelte innbygger.

Sortland kommunes ruspolitisk handlingsplan ses i nær tilknytning til andre planer med forebyggende strategier som Kommunedelplan for Helse, Omsorg og Folkehelse 2014-2030 (under revisjon), Kommunedelplan for Oppvekst 2015-2030 (STOLT) (under revisjon) og Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelser 2025-2028. Plan for forebyggende arbeid blant barn og unge beskriver hvordan Sortland kommune jobber forebyggende for barn og unge under 18 år. De strategier og tiltak som er beskrevet der, er tiltakene som legges til grunn for forebygging av rus blant barn og unge. Sortland kommune har ikke en slik plan for voksne og eldre. Denne planen er sett i lys av interkommunal plan mot vold i nære relasjoner og Sortlands folkehelseoversikt.

Arbeidet med planen

Det har vært en bred tverrfaglig arbeidsgruppe som har jobbet med planen hovedsakelig i løpet av 2025. Arbeidsgruppens leder har underveis hatt jevnlige møter med kommunalsjef for helse- og omsorg og leder for utviklingsavdelingen for å orientere om prosessen i arbeidet. Det er også gitt orientering og mulighet til medvirkning i Ungdomsrådet, Medvirkningsforum, Eldrerådet og Rådet for personer med funksjonsnedsettelser, i tillegg til et åpent innspillsmøte hvor man kunne komme og snakke om planen og gi innspill. Det har også vært mulig å gi anonyme innspill via QR-kode i kommunens digitale kanaler. Planen er i tillegg drøftet i utviklingavdelingen i helse og omsorg hvor blant annet kommunepsykolog, kommuneoverlege og folkehelsekoordinator har kunne gi innspill til plan. Alle innspill er vurdert og aktuelle innspill er tatt med i planen.

Arbeidsgruppen for planarbeidet har vært sammensatt av representanter fra Oppvekst, skolehelsetjenesten, NAV, Kulturfabrikken, Sortlandshjelpa og Hjemmetjenesten

Utfordringsbildet i Sortland

Rusmiddelbruk er en viktig folkehelseutfordring i Sortland, og påvirker både helse, livskvalitet og levekår i befolkningen. Alkohol, illegale rusmidler og vanedannende legemidler kan bidra til psykiske og somatiske helseproblemer, ulykker og sosiale utfordringer. Ut fra kommunens kunnskapsgrunnlag, herunder Ungdata og folkehelseprofil, ser vi at enkelte grupper er mer utsatt enn andre, og at rusutfordringer ofte henger sammen med psykisk helse, utenforskap og levekårsutfordringer. Rus påvirker ikke bare den enkelte, men også barn, pårørende og nærmiljø. Bruk av alkohol og illegale rusmidler er blant de viktigste risikofaktorene for å dø før fylte 70 år i Norge, og rusbrukslidelser bidrar til betydelig helsetap og tapte leveår. Rusmiddelbruk medfører store kostnader for samfunnet som helhet, og for ulike sektorer. Omfattende kostnader kan knyttes blant annet til vold, og kriminalitet, omsorgssvikt, helsehjelp, tapt produktivitet i arbeidslive, og redusert deltakelse i utdanning. Rusforebygging er derfor et tverrsektorielt tema. (Kilde: Helsedirektoratet, Tverrsektorielt rusforebyggende arbeid blant barn og unge). Folkehelsemeldinga beskriver at den viktigste rusforebyggende innsatsen som kan gjøres er å legge til rette for et helsefremmende samfunn med trygge oppvekstvilkår, god psykisk helse og mestring, et inkluderende arbeidsliv, inkluderende lokalsamfunn og utjevning av sosiale helseforskjeller. Forebygging av rusmiddelproblemer er derfor en sentral del av kommunens folkehelsearbeid. Dette innebærer både tidlig innsats blant barn og unge, målrettede tiltak for risikogrupper og helhetlig oppfølging av personer med etablerte rusutfordringer. Sortland kommune skal jobbe kunnskapsbasert og tverrfaglig for å forebygge og redusere skadevirkninger av rusmiddelbruk. Arbeidet skal ses i sammenheng med innsats innen psykisk helse, oppvekst og levekår, og bidra til økt mestring, deltakelse og livskvalitet for innbyggerne.

Alkohol

Ifølge Folkehelseinstituttets publikasjon "Alkohol i Norge" drikker mer enn 80% av nordmenn alkohol. Norge har flere helseskader og dødsfall per liter alkohol sammenlignet med søreuropeiske land, som har et mindre risikofylt drikkemønster enn oss. Alkohol forårsaker flere helseproblemer og sosiale utfordringer enn narkotika.

Illegale rusmidler

Folkehelseinstituttets publikasjon "Narkotika i Norge" viser at cannabis er det mest brukte illegale rusmiddelet i Norge. Sentralstimulerende stoffer som kokain, ecstasy/MDMA og amfetaminer er de mest brukte illegale rusmidlene etter cannabis, og de er mest utbredt blant menn og unge (under 30år).

Sammenheng mellom rusmiddelbruk og vold

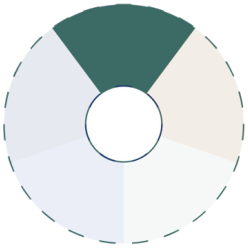
Det er en påvist sammenheng mellom rusmiddelbruk og voldsutøvelse. Det påvirker hjernen ved å redusere hemninger og øke impulsivitet, noe som kan føre til aggressiv atferd (NDLA). Rus er også en faktor i mange tilfeller av vold i nære relasjoner.

Bruk av illegale rusmidler som cannabis, kokain, ecstasy/MDMA og amfetaminer er også assosiert med vold. Disse stoffene kan påvirke hjernens funksjon og føre til økt risiko for voldelig atferd (Rusogvold.no). Studier viser at personer som bruker rusmidler har høyere risiko for både å begå og bli utsatt for vold (Rusogvold.no).

Det er viktig å behandle rus- og voldsproblematikk samtidig og integrert for å kunne hjelpe de som er berørt på best mulig måte (Rusogvold.no).

TryggEst er en modell for kommunens arbeid med å forebygge, avdekke og håndtere vold og overgrep mot risikoutsatte voksne, med særlig vekt på tverrfaglig samarbeid og systematisk oppfølging.

Ungdata og Oppvekstprofil

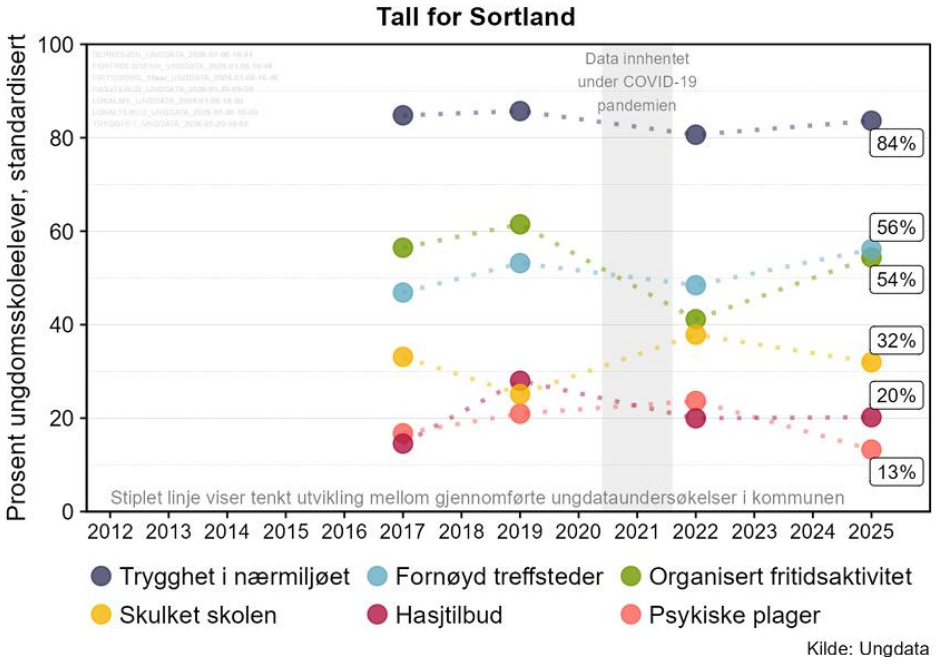
Ungdata er lokale barne- og ungdomsundersøkelser der skoleelever over hele landet svarer på spørsmål om hvordan de har det, og hva de driver med på fritiden. Undersøkelsene er tilpasset barn og ungdom på mellomtrinnet (5.-7.-trinn), ungdomstrinnet og i videregående opplæring. Ungdata resultatene fra 2025 inngår i datagrunnlaget til kommunens Oppvekstprofil 2026.

Oppvekstforhold har stor betydning for risikoen for utvikling av rusmiddelproblemer. Data fra kommunens kunnskapsgrunnlag, som er Ungdata fra 2025 og Oppvekstprofilen fra 2026 viser at flertallet av barn og unge i Sortland trives i skolen, men at trivselen er noe lavere enn landsgjennomsnittet. Samtidig rapporterer en betydelig andel elever om mobbing og belastninger i skolemiljøet, særlig på mellomtrinnet.

Mobbing og lav trivsel er kjente risikofaktorer for psykiske helseutfordringer og senere rusmiddelbruk. I tillegg viser kartlegginger at en del elever har lav mestring i skolen, og at gjennomføringen av videregående opplæring er lavere enn ønskelig. Dette kan bidra til utenforskap og økt sårbarhet i overgang til voksenlivet.

Utfordringer knyttet til sosialt miljø, tilhørighet og fritid er også fremtredende. Disse faktorene peker samlet på behovet for å styrke det forebyggende arbeidet rettet mot barn og unge, med særlig vekt på tidlig innsats, gode skolemiljø, mestring og inkluderende fritidsarenaer.

Ungdomselevers fritid, ugyldig skolefravær, psykisk helse og opplevelse av nærmiljøet og treffsteder (utklipp fra Oppvekstprofil 2026):

Brukerplan

Brukerplan er et verktøy for kommuner som ønsker å få en oversikt over omfanget av rusmiddelbruk blant brukerne av kommunens helse-, omsorgs- og velferdstjenester og deres levekår. En Brukerplan-kartlegging kan gjennomføres av alle som jobber i kommunen og er i kontakt med personer med rusrelaterte problemer. Kartleggingen kan brukes til å kvalitetssikre, utvikle og evaluere tjenester i kommunen.Verktøyet er gratis, og det er opp til kommunen hvor ofte Brukerplan gjennomføres. Det vanligste er årlig eller annethvert år. Les mer på brukerplan.no

Kunnskapen fra kartlegging ved hjelp av Brukerplan gir også en god oversikt inn i det kommunale planarbeidet. Dette vil hjelpe med å prioritere og evaluere arbeid rettet mot levekår til spesifikke målgrupper. Formålet med Brukerplan er å sikre best mulig, målrettet og kostnadseffektiv bruk av tilgjengelige ressurser.

Sortland kommune bruker Brukerplan til intern kartlegging, men dataene er ikke ment for offentlig innsyn.

Vesterålen barnevern

Oversikt av bekymringsmeldinger på bakgrunn av foreldres eller barns rusmisbruk i Sortland kommune.

År	Antall bekymringsmeldinger	Antall unike barn	Bekymringsmelding
2024	55	36	Foreldres rusmisbruk
2023	79	43	Foreldres rusmisbruk
2024	8	4	Barns rusmisbruk
2023	21	12	Barns rusmisbruk

I Folkehelseoversikten til Sortland kommune står det at alkohol omsatt i dagligvarebutikk og Vinmonopol er høyere enn nasjonalt og regionalt gjennomsnitt. Andelen ungdom som angir at de har vært beruset pga. alkohol har vært stigende fra 2017-2022, fra 15-24%. Dette er betydelig høyere enn både regionale og nasjonale tall. Når det gjelder andre rusmidler har antallet registrerte narkotikasaker der mindreårige er mistenkt eller siktet gått betydelig ned siden 2021, men denne sammenfaller med Riksadvokatens rundskriv fra 2021, som begrenset politiets adgang til bruk av tvangsmidler – som ransaking, beslag og pågripelser - i mindre alvorlige narkotikasaker.

Høy omsetning av alkohol, mindre avdekking fra politiet og rapportering fra fagfolk om at narkotika fremstår som mer normalisert blant ungdom enn tidligere kan ha sammenheng med tabellen fra Vesterålen Barnevern, hvor man ikke vet noe om potensielle mørketall.

NAV Sortland

Bolig

NAV erfarer at det er mangel på boliger og oppfølging i bolig til de i ROP-gruppen (samtidig psykisk- og ruslidelse). Det er

generelt mangel på midlertidig botilbud i kommunen, noe som er svært utfordrende ovenfor personer som skrives ut fra både behandlingsinstitusjon og fengsel. Tilbakeføring til samfunnet etter innleggelse/soning kan for mange være et veiskille, men hvis ikke rammer for å ivareta levekårsfaktorer vil tilbakefall være av høy sannsynlighet.

Sortlands folkehelseoversikt beskriver flere utfordringsområder som kan sees i lys av erfaringene til NAV.

I brukerundersøkelse utført i desember 2025 fremkommer det at 70 % av de spurte er svært fornøyd med tilbudet fra NAV Sortland, sosialtjenesten med hjelp til å skaffe seg bolig.

Jobb og utdanning

Individuell Jobbstøtte (IPS) er en evidensbasert metode som har som mål å hjelpe personer med moderate til alvorlige psykiske lidelser og rusmiddelproblemer til å delta i arbeidslivet. Metoden bygger på et samarbeid mellom helsetjenestene og NAV, der arbeidsdeltakelse integreres som en del av behandlingen.

Økonomi

I brukerundersøkelse utført i desember 2025 fremkommer det at 80 % av de spurte er svært fornøyd med tilbudet fra NAV Sortland, sosialtjenesten. Grunnen til dette er blant annet tilbudet med Forvaltningskonto som medfører at det blir orden på økonomien og regninger blir betalt til rett tid.

Områder der vi mangler data

Arbeidet med planen har vist at det mangler informasjon om voksne og eldres bruk av rusmidler. Som en del av oppfølging av planen må man vurdere å skaffe faktakunnskap om dette for eksempel ved å gjennomføre en HKH-kartlegging i samarbeid med KORUS Nord.

Politiet har fått forespørsel om å dele tallmateriale som kan være relevant til denne planen, men det har vi ikke mottatt.

Risikofaktorer og risikogrupper

Eldre og rus

I løpet av de siste årene har alkoholforbruket økt blant eldre, særlig blant de yngste eldre (<75 år). Det er få studier som har sett spesifikt på rusbehandling hos eldre. Det er likevel grunn til å tro at eldre rusmiddelbrukere profitterer på rusbehandling på lik linje med yngre voksne (Kilde: Barry & Blow, 2016; Helsedirektoratet, 2017). Utfordringen er at den eldre pasienten ofte har tilleggsykdommer som gjør at de vil være i behov av et tilrettelagt behandlingsopplegg.

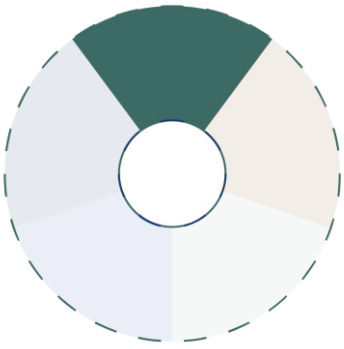

Hjemmetjenesten møter tjenestebrukere med ruslidelser, der alkohol og vanedannende medikamenter ofte brukes samtidig. Hjemmetjenesten på Sortland opplever at denne kombinasjonen kan føre til fall, og bruddskader som igjen kan føre til komplikasjoner og ett større behov for helsehjelp. Mange av disse tjenestebrukene kan ha underliggende psykiske lidelser, som årsak til rusforbruket. Det er vanlig at disse menneskene har somatisk dårlig helse, som søvnløshet, angst, depresjon, kognitiv svikt og feilernæring. Det kan være utfordrende å gi god helsehjelp til denne pasientgruppen. Ifølge Helsedirektoratet bør ruslidelse og den psykiske lidelsen behandles parallelt Kilde: Helsedirektoratet.no eldre, rus og rusmiddelbruk).

I Sortland kommune er det et tverrfaglig samarbeid med fastlege, Sortlandshjelpa, og hjemmetjenesten for å kunne gi best mulig helsehjelp til rusmiddelavhengige. Et funn i arbeidet med planen er at det mangler oversikt lokalt når det kommer til eldre og rusbruk.

Personer med funksjonsnedsettelser og rus

Personer med funksjonsnedsettelser har ofte større utfordringer knyttet til helse og rus sammenlignet med den generelle befolkningen. For eksempel oppgir personer med funksjonsnedsettelser i større grad å ha psykiske problemer og kroniske helseutfordringer Kilde: Bufdir. Dette kan øke risikoen for rusmiddelbruk som en måte å håndtere stress eller smerte på.

Levekårsundersøkelser fra SSB viser også at personer med funksjonsnedsettelser har lavere inntektsnivå og høyere avhengighet av offentlige ytelser (SSB). Disse faktorene kan bidra til sosiale utfordringer som kan påvirke rusmiddelbruk.

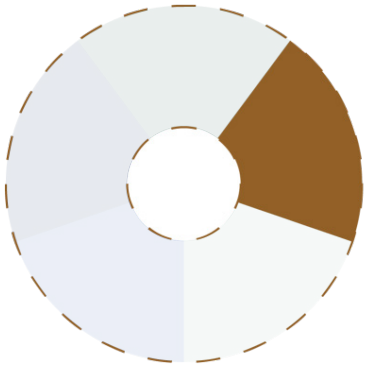
Det har vært et begrenset fokus på tilrettelagt undervisning og tilpasset informasjon om rus blant personer med utviklingshemming/ulike funksjonsnedsettelser. Utviklingshemming Rus Opplysning (URO) lager lett forståelig informasjon om rus og underviser fagfolk som arbeider med utviklingshemming og andre som har utviklingshemming eller lærevansker.

Sammenheng psykisk helse og rus

Det er flere sammenhenger mellom psykisk helse og rusmiddelbruk. Erfaringsvis vet man at mange bruker rusmidler for å lindre psykiske plager som angst og depresjon, men dette kan også forverre

plagene over tid. Rusmidler kan også utløse eller forverre psykiske lidelser, som psykose ved cannabisbruk. Psykisk helseutfordringer kan føre til rusmiddelbruk, og rus kan forverre den psykiske helsen slik at man havner i en negativ spiral. Rusmiddelbruk kan også føre til sosial isolasjon som gjør det utfordrende for hjelpetjenester å komme i posisjon til å hjelpe.

Psykiske helseproblemer øker risikoen for kriminalitet og rusbruk. Ungdom har ofte størst potensial for å lykkes i å slutte med rusmidler, men minst motivasjon. Forebygging og trivselstiltak kan redusere risikoen for rusbruk og utvikling av avhengighet. Mange strever med dobbeltdiagnoser innen rus- og psykiske lidelser, noe som krever behandling for begge utfordringene samtidig. Forebygging og tidlig hjelp er avgjørende for å bryte sammenhengen mellom rus og psykisk helse. En helhetlig tilnærming som kombinerer forebygging, tidlig innsats og behandlingstilbud er derfor nødvendig.

Risikogrupper

For å sikre treffsikre og effektive tiltak i kommunens Ruspolitiske handlingsplan, er det avgjørende å identifisere og prioritere innsats mot grupper med forhøyet risiko for rusrelaterte utfordringer.

Økt risiko for psykiske vansker og lidelser:

Rusmiddelbruk i familien kan gi en en rekke symptomer og problemer hos barna. Problemene kan vise seg allerede når barna er små. Det kan blant annet gjelde angst, søvnproblemer, atferdsproblemer, tristhet, tvangstanker, følelsesmessing labilitet og konsentrasjonsproblemer. Problematikken kan følge barna inn i ungdomsårene og voksen alder, og gi hyppigere utslag i depresjon/angstlidelser, spiseforstyrrelser og psykosomatiske lidelser enn hos normalbefolkningen Kilde: Ruud m.fl., 2015.

Økt risiko for egne rusproblemer:

Foreldrenes forhold til rusmidler har en stor påvirkning på unges rusbruk. Barn og unge som vokser opp i hjem hvor en eller begge foreldrene har rusmiddelproblemer, har større risiko for selv å utvikle slike problemer Kilde: Folkehelseinstituttet, 2014).

Følgende risikogrupper er særlig relevante:

Ungdom og unge voksne

- Økt eksponering for rusmidler via sosiale medier og digitale plattformer.
- Eksperimentering og gruppepress i ungdomsmiljøer.
- Psykisk uhelse, skolefravær og manglende tilhørighet som risikofaktorer.
- Stadig yngre, altså barn, prøver ut rusmidler.

Sårbare familier

- Foreldre med rusproblemer, psykiske lidelser eller lav omsorgsevne.
- Barn som vokser opp i utrygge hjem med rusrelatert belastning.

- Økonomisk og sosial marginalisering som forsterker risiko.

Personer med rusavhengighet

- Kroniske rusbrukere med behov for helhetlig oppfølging og skadereduksjon.
- Personer med sammensatte lidelser (rus og psykisk helse).
- Hjemløse og personer uten fast tilknytning til tjenester.

Andre sårbare grupper

- Personer med utviklingshemming, traumehistorikk eller minoritetsbakgrunn.
- Eldre med skjult rusbruk, særlig alkohol og medikamenter.
- LHBTQ+-personer med erfaringer med diskriminering og psykisk uhelse.
- Personer som har prøvd å ta sitt eget liv og/eller har opplevd en overdose.
- Rusutfordringer henger tett sammen med utenforskap i utdanning og arbeidsliv, og kan både være en årsak til og en konsekvens av dette. Blant ungdom er rusmiddelbruk knyttet til psykiske vansker og skolefrafall, som er sentrale former for utenforskap. Kilde: helsedirektoratet.no

Mål og strategier

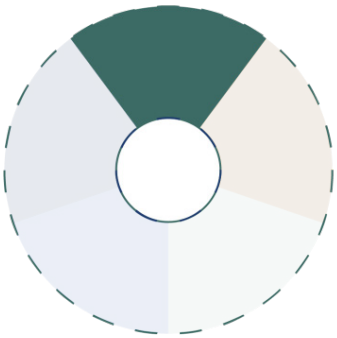

Rusmiddelpolitisk handlingsplan følger opp kommuneplanens samfunnsdel 2022-2034 (ILAG om fremtidas Sortland) hovedmål om at Sortlandsamfunnet skal være raust, sunt og helsefremmende, samt bidra til mestring, trivsel og livslang læring. Rusarbeidet er en sentral del av kommunens folkehelsearbeid, og må ses i sammenheng med innsats for psykisk helse, inkludering og forebygging av utenforskap. Videre forutsetter måloppnåelse en handlekraftig og koordinert kommuneorganisasjon, med tydelig ansvar og godt tverrfaglig samarbeid.

Denne planen består av to hovedmål, uavhengig aldersgruppe, hvor hovedmålene har tilhørende delmål og strategier rettet spesifikk mot barn og unge, voksne og eldre.

Hovedmål 1

Sortlandsamfunnet er raust, sunt og helsefremmende.

Rusmiddelproblematikk er direkte knyttet til folkehelse. Målet om "sunt og helsefremmende samfunn" gir grunnlag for:

- forebygging
- tidlig innsats
- reduksjon av helseskader.

Dette er også i tråd med kommunens overordnede folkehelseansvar

Hva betyr det i Rusmiddelpolitisk handlingsplan?

- Forebygging (skole, oppvekst, nærmiljø)
- Reduksjon av skadelig bruk
- Helseløp før–under–etter behandling

Barn og unge

Delmål:

1. Sørge for at alle tjenester rundt barn og familier samarbeider tett for å sikre helhetlig oppfølging.
2. Styrke oppsøkende arbeid og legge til rette for inkluderende møtesteder for ungdom med fokus på sosialt samvær og ulike aktiviteter.
3. Tilby lavterskeltilbud og tidlig intervensjon for barn og unge i risikosonen for rusbruk.

Strategier:

- Legge til rette for at forebygging av rusmiddelbruk starter tidlig og involverer både barn, unge og foreldre.
- Styrke skolenes undervisning om rus i tråd med læreplanen og i samarbeid med Sortlandshjelpa, skolehelsetjenesten og politiet. Skolen er en sentral arena for rusmiddelforebyggende arbeid, og kommunen skal videreføre og styrke innsatsen i tråd med nasjonale føringer.
- Tydelige strukturer og rutiner i samarbeidet rundt barnet og familien. BTI-handlingsveileder beskrive dette.
- Etablere metodikk for oppfølging av for barn og unge med milde til moderate rusrelaterte utfordringer.
- Legge til rette for at ansatte får tilstrekkelig kompetanse på rusfeltet og tilstøtende problematikk.
- Legge til rette for at tverretatlig samarbeid for barn, unge og familier som ønsker hjelp.
- Involvere ungdom i planlegging og utvikling av tiltak som omhandler dem.
- Kartlegge rusmiddelbruk hos barn og unge med funksjonsnedsettelser.

Voksne

Delmål:

1. Sortland kommune skal ha fokus på å redusere etterspørselen etter rusmidler.
2. Sikre gode tilbud for personer med rusproblemer, inkludert lavterskeltilbud og ettervern.

Strategier:

- Ha treffsted for voksne med fokus på sosialt samvær og ulike aktiviteter.
- Styrke helsefremmende og forebyggende arbeid for gravide og småbarnsforeldre.
- Samordne kunnskap og ha oversiktlige tiltak for dem over 18 år.
- Styrke tiltak for å redusere utfordringer rettet mot voksne som har et liberalt forhold til rusmidler, inkludert dopingpreparater.
- Sikre koordinering mellom helsevesen, sosialtjenester og frivillige organisasjoner.
- Kartlegge rusmiddelbruk hos voksne med funksjonsnedsettelser.

Eldre

Delmål:

Ha bedre oversikt på eldre og rus, herunder spesielt aldersgruppen rundt pensjonsalder, hvor de fleste greier seg godt hjemme uten behov for hjemmebaserte tjenester.

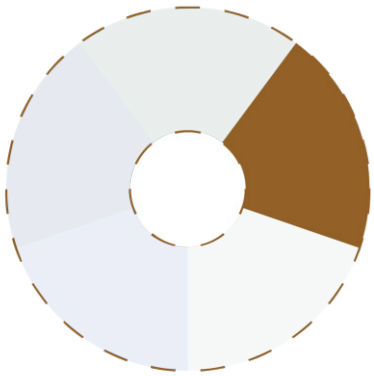
1. Styrke tiltak som forebygger ensomhet.

Strategi:

- Kartlegge rusmiddelbruk blant eldre.
- Sikre at eldre har tilgang til informasjon om alkohol/ rusmidlers påvirkning på helse og medisiner.
- Legge til rette for treffsted for eldre med fokus på sosialt samvær og ulike aktiviteter.

Hovedmål 2

I Sortlandsamfunnet skapes mestring, trivsel og læring - hele livet.

Rusproblemer henger tett sammen med:

- psykisk helse
- mestring
- skolefrafall og utenforskap

Dette målet treffer grunnårsakene til rusproblemer, ikke bare konsekvensene

Hva betyr det i Rusmiddelpolitisk handlingsplan?

- Tidlig innsats i barnehage/skole
- Forebygging av utenforskap (gjelder alle aldersgrupper og livsfaser)
- Livsmestring og psykisk helse-arbeid

Barn og unge

Delmål:

1. Identifisere og ivareta barn og unge som pårørende til foresatte og søsken med rusrelaterte utfordringer.
2. Forebygge rusbruk ved å styrke psykisk helse, livsmestring og trivsel i hverdagen.
3. Forebygging gjennom kunnskap og bevisstgjøring.

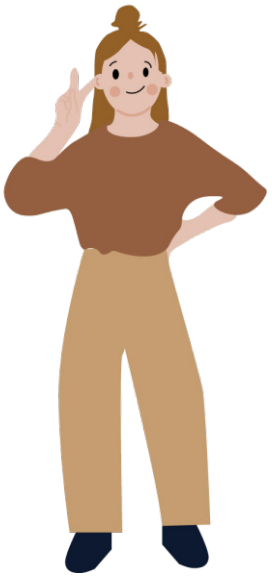
Strategier:

- Sikre at barnehager, skoler, helsestasjon og andre tjenester har rutiner for å identifisere og følge opp barn som lever i hjem med rusproblematikk.
- Implementere rusforebyggende undervisning i skolen med engasjerende metoder.
- Utvikle tilbud som idrett, kultur og friluftsliv og legge til rette for gode arenaer som gir mulighet for mestring og sosial tilhørighet uten rusmidler.

- Tilby samtalegrupper og ressurser for familier og nærstående til personer med rusutfordringer.
- Tidlig og tett oppfølging av unge med rusutfordringer

Voksne

Delmål:

1. Ha lavterskeltilbud for voksne som ønsker hjelp med rusmiddelproblemer.
2. Støtte arbeidsgivere i å utvikle gode rutiner for rusforebygging på arbeidsplassen og ivareta ansatte som trenger hjelp.

Strategier:

- Tilrettelegge for lavterskelaktiviteter og -tilbud som gir voksne mulighet til å oppleve rusmestring og sosial tilhørighet uten rusmidler.
- Sikre samordning mellom ulike aktører som kan gi støtte, inkludert psykisk helsevern, sosialtjenester og frivillige initiativer.
- Sikre sammenhengende og koordinerte tjenesteforløp for personer med rusmiddelutfordringer

Eldre

Delmål:

1. Styrke samarbeid med frivillige organisasjoner.
2. Legge til rette for samarbeidsprosjekter som gir mulighet til å bidra i samfunnet.

Strategi:

- Legge til rette for at eldre kan nyttiggjøres som ressurs i det forebyggende arbeidet med barn og ungdom.
- Legge til rette for fellesskap og frivillig arbeid som skaper mening, mestring og nye vennskap på tvers av generasjoner.
- Styrke møteplasser, aktivitetstilbud og samarbeid med frivillig sektor for å motvirke ensomhet blant eldre
- Systematiske rutiner i hjemmetjeneste og fastlegetjeneste for å avdekke og følge opp risikofylt alkohol- og legemiddelbruk hos eldre
- Øke kompetansen blant ansatte i helse- og omsorgstjenestene om rusmiddelbruk hos eldre, inkludert legemiddelavhengighet

Forebyggende arbeid og behandling i Sortland kommune

Politirådet

Politirådet er det styrende nivået hvor kommunens ledelse og politiet setter mål og prioriteringer i det rusforebyggende arbeidet.

Laget rundt barnet

Laget rundt barnet er Sortland kommunes felles struktur for tverrsektorielt samarbeid om barn og unge på systemnivå. Den samler tjenester på tvers for å sikre tidlig innsats, helhetlig oppfølging og god kvalitet i det forebyggende arbeidet. Arbeidet ledes av et Arbeidsutvalg som koordinerer innsats, analyserer behov og utvikler faglige råd. Drøftingsgruppa brukes når saker krever bred involvering og faglige drøftinger. Styringsgruppa beslutter og bestiller tiltak på overordnet nivå, og følger utviklingen gjennom data og rapportering.

Sortlandshjelpa

Sortlandshjelpa samarbeider med spesialisthelsetjenesten og andre aktører for å gi helhetlig oppfølging til personer med rus- og psykiske helseutfordringer. Dette inkluderer tverrfaglig samarbeid med spesialisthelsetjenesten, inkludert sykehusets avdelinger for rus og psykiatri, for å sikre sammenhengende behandlingsforløp.

Rådgivende enhet for russaker er en lovpålagt kommunal funksjon som skal møte personer som tas for bruk eller besittelse av narkotika, og som får pålagt oppmøte som del av en straffereaksjon. Kilder: helsedirektoratet.no, korus.no

Hovedoppgave**:**

- Gi råd, informasjon og veiledning om rus og konsekvenser
- Ha en forebyggende og motiverende samtale
- Vurdere behov for videre oppfølging (ved samtykke)

Helsestasjon og skolehelsetjeneste

Helsestasjon og skolehelsetjenesten er viktige arenaer for tidlig innsats i arbeidet med psykisk helse og rusforebygging. Systematiske kartlegginger ved helsekontroller og skolehelsetjenesten kan bidra til å avdekke risikofaktorer for psykiske lidelser og rusproblematikk.

Samarbeid

Sortland kommune har et formalisert samarbeid med politiet gjennom en samarbeidsavtale med Nordland politidistrikt. Dette samarbeidet er en del av SLT-modellen (Samordning av Lokale

rus- og kriminalitetsforebyggende Tiltak) og setter søkelys på å forebygge kriminalitet og rusproblemer i lokalsamfunnet.

Helhetlig tjenestetilbud

Helhetlige tjenestetilbud i Sortland kommune (før, under og etter behandling)

Sortland kommune skal tilby et helhetlig og sammenhengende tjenesteforløp til personer med rus- og avhengighetsproblemer. Tilbudet skal være tilgjengelig, koordinert og tilpasset den enkeltes behov, og beskrives her som tjenester **før**, **under** og **etter** behandling. Sortlandshjelpa og Sortlandshjelpa ung er kommunens lavterskel inngangsport og senter i oppfølgingen, og samarbeider tett med NAV, fastlege/helsetjenester, øvrige kommunale tjenester og spesialisthelsetjenesten (TSB-tverrfaglig spesialisert behandling). Oppfølgingen skal bygge på nasjonale faglige anbefalinger og ha tydelig brukermedvirkning som premiss. Oppfølgingstilbudet gis i samråd med den enkeltes behov for å styrke psykisk helse og finne løsninger til avhengighet som er med på å styrke funksjonsnivået.

Gi hjelp som hjelper

Hjelp som hjelper er en verdibasert måte å jobbe på, der man tar utgangspunkt i tilbakemeldinger fra innbyggerne og de ansatte i tjenestene. Hjelp som hjelper forteller ikke kommunene *hva* de skal gjøre, i form av programmer, tiltak eller teknikker, men gjennom prinsipper Prinsippene — Hjelpanettverket

Sortlandshjelpa ung

Sortlandshjelpa ung er et åpent tilbud om veiledning for foreldre, barn og ungdom. Sortlandshjelpa Ung består av fagfolk fra forskjellige tjenester og med forskjellige stillinger i kommunen - som helsesykepleier, psykolog, miljøterapeut for ungdom og rus, veileder for lek- og læringsmiljø, og barne- og ungdomslos og har til sammen bred kunnskap om oppvekst, barn, ungdom, familie og psykisk helse. Tjenesten driver også oppsøkende ungdomsarbeid der ungdom ferdes.

Før behandling – lavterskel hjelp, rådgivning og avklaring
Innbyggere kan ta kontakt med Sortlandshjelpa uten henvisning. Her gis tidlig støtte og avklaring gjennom samtaler, kartlegging av behov og risikofaktorer, motiverende arbeid og råd/veiledning knyttet til rusmestring, psykisk helse, økonomi og praktiske forhold. Ved behov etableres samarbeid med fastlege, NAV og andre tjenester. Når det er aktuelt med spesialistbehandling (TSB) bistår Sortlandshjelpa med å forberede henvisning og planlegge videre oppfølging.

Oppfølging av gravide, familier og barn
Gravide med rusutfordringer skal fanges opp tidlig og få tett, tverrfaglig oppfølging for å ivareta både den gravide og det ufødte barnet. Oppfølgingen koordineres mellom Sortlandshjelpa, jordmor/helsestasjon, fastlege, NAV og ved behov spesialisthelsetjenesten. Kommunen skal også sikre oppfølging av familie og nettverk der dette er relevant, og vurdere behov for koordinerte tiltak og samarbeid med øvrige tjenester. Dersom frivillige tiltak ikke er tilstrekkelige og det foreligger alvorlig risiko for fosteret, kan tvang etter helse- og omsorgstjenesteloven vurderes (se avsnitt om tvang).

Bolig, bo-oppfølging og praktisk støtte
Stabil bosituasjon er en forutsetning for bedring. Personer med rusutfordringer ivaretas gjennom kommunens ordinære boligløsninger, herunder privat eide/leid bolig og tilbud gjennom Sortland Boligstiftelse. Ved behov gis bo-oppfølging i form av praktisk bistand, struktur i hverdagen, støtte til å mestre egen bolig, og koordinering mot NAV og andre tjenester.

Under behandling – oppfølging i samarbeid med spesialisthelsetjenesten
Når innbygger mottar behandling i spesialisthelsetjenesten (for eksempel avrusning eller institusjonsopphold i TSB), skal kommunen bidra til sammenheng i forløpet. Sortlandshjelpa følger opp etter avtale, deltar i samarbeidsmøter ved behov og bidrar til planlegging av bolig, økonomi, nettverk og tjenester som må være på plass ved utskrivelse. Dette forutsetter samtykke fra innbygger.

Sortland kommune har FACT-team. Teamet er en tverrfaglig, oppsøkende modell for samarbeid mellom kommunen og spesialisthelsetjenesten, som gir fleksibel og helhetlig oppfølging til personer med sammensatte psykiske helse- og/eller rusutfordringer. Kilde: napha.no, helsedirektoratet.no Sortland kommune jobber sammen med nabokommunene for å etablere Fact ung for ungdom i alderen 12-25 år.

Etter behandling – ettervern, rehabilitering og tilbakefallsforebygging
Etter avsluttet behandling (for eksempel avrusning eller institusjonsopphold i tverrfaglig spesialisert behandling) skal innbygger tilbys oppfølging som styrker mestring, psykisk helse og funksjonsnivå i hverdagen. Oppfølgingen kan bestå av samtaler, støtte til å etablere meningsfulle aktiviteter, tett samarbeid med NAV om arbeid/aktivitet og økonomi, samt bo-oppfølging. Kommunen skal ha særlig oppmerksomhet på risiko for tilbakefall og behov for rask reetablering av hjelp ved forverring. Dette forutsetter samtykke fra innbygger.

LAR (legemiddelassistert rehabilitering)
For personer som mottar LAR skal kommunen bidra til helhetlig oppfølging i samarbeid med spesialisthelsetjenesten. Dette kan omfatte praktisk og sosial støtte, oppfølging av somatisk og psykisk helse, samarbeid om avtaler og forløp, samt koordinering mot NAV og øvrige tjenester. Dette forutsetter samtykke fra innbygger.

Koordinering: individuell plan, ansvarsgruppe og koordinator
Personer med behov for langvarige og koordinerte tjenester kan melde behov for individuell plan (IP) og koordinator. Det skal ved behov etableres ansvarsgruppe for å sikre tydelig rolle- og ansvarsfordeling, kontinuitet og god samhandling mellom kommunale tjenester og spesialisthelsetjenesten. Dette forutsetter samtykke fra innbygger.

Brukermedvirkning og medvirkningsarenaer
Brukermedvirkning skal ivaretas både på individnivå (i planlegging og evaluering av tjenester) og på systemnivå (i utvikling av tjenestetilbud). Sortland kommune har bruker- og medvirkningsarenaer innen psykisk helse og rus, der brukerrepresentanter og pårørende kan gi innspill til kvalitet og innhold i tjenestene.

Medvirkningsforum skal bidra til brukerrepresentasjon i utvikling av tjenester og planarbeid. Forumet gir erfaringsbasert kunnskap fra personer med rusutfordringer og pårørende, som grunnlag for kvalitetsutvikling og forbedring av kommunens tilbud.

Sortland kommune følger den nasjonale veilederen, Psykisk helse- og rusarbeid for voksne. Et av de viktigste premissene er at den enkelte bruker er delaktig i egen Recovery/ tilfriskning og at oppfølging skjer etter deres ønsker og behov.

Tvang
Tvang etter helse- og omsorgstjenesteloven vurderes i hvert enkelt tilfelle. Ved alvorlig rusavhengighet kan tilbakeholdelse i institusjon uten samtykke etter §10-2 og §10-3 være aktuelt når lovens vilkår er oppfylt. Særlig kan §10-3 være relevant for å beskytte det ufødte barnet ved alvorlig og pågående rusmiddelbruk i svangerskapet.

Bedre tverrfaglig innsats (BTI)

BTI beskriver hvordan kommunen jobber med barn og unge fra tidlig bekymring til mer omfattende samarbeid, med veiledere og felles verktøy som bidrar til oversikt over tiltak, ansvarsfordeling og koordinering.

Modellen tydeliggjør ansvar, tiltak og samhandling mellom tjenester, og støtter arbeidet med å sikre sammenhengende oppfølging i saker der rusutfordringer berører barn og familier.

Frivillige organisasjoner

Sortland kommune ønsker å ha et godt samarbeid med frivillige aktører. Frivillige organisasjoner kan inngå i et helhetlig tjenestetilbud der det foreligger et formalisert samarbeid. Frivillige organisasjoner kan være viktige supplement til de offentlige hjelpetiltakene. Frivillighetsmeldingen er premissgiver i samarbeidet med frivillige lag og foreninger.

Vi vil utvikle samarbeidet med frivillige organisasjoner i forhold til forebyggende lavterskeltilbud og ettervern. Det kan for eksempel være ved å etablere flere alkoholfrie møteplasser og aktivitetstilbud for innbyggerne. Sortland kommune kan for eksempel bistå med å gi tilgang til lokaler, hjelp til søknad om tilskudd og informasjon ut til innbyggere.

Sortland kommune har samarbeid med Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk helse (LPP) og Mental Helse Sortland gjennom brukerutvalg som har jevnlige møter. Det informeres om foreningens tilbud til brukere av Sortlandshjelpa.

Hvordan følger vi opp planen?

Mål for evaluering er viktig for å måle effektivitet, måloppnåelse og forbedringsmuligheter. Evalueringen skal si noe om handlingsplanen har hatt ønsket effekt og om foreslåtte tiltak er blitt iverksatt. Videre må evalueringen si noe om ressursene har blitt brukt optimalt for å nå målene og legge til rette for medvirkning fra tjenestene i evalueringsarbeidet og lytte på tilbakemeldinger om justeringer før neste planperiode.

Kommunalsjef for helse og omsorg har ansvaret for å følge opp planen i helhet, herunder å organisere evalueringsarbeidet.

«Laget rundt barnet - arbeidsutvalg» har ansvar for å evaluere og rapportere på tiltak som retter mot barn og unge og som er del av tiltaksdel i «Plan for forebyggende arbeid blant barn og unge». Status rapporteres årlig til «Laget rundt barnet – styringsgruppe». Strukturen Laget rundt barnet legger til rette for at man evaluerer plan og tiltak på tvers av tjenester og bygge opp under at man må arbeide ilag om fremtidas Sortland for å lykkes med endringer over tid.

Tiltak

Her ligger i tilfeldig rekkefølge tiltak som Sortland kommune skal iverksette iht. kommunalt rusarbeid og målene i rusmiddelpolitisk handlingsplan.

Status	Tema: Veiledning	Enhet	Kobling/ beskrivelse
Under arbeid	Etablere internkontroll med rutiner som tydelig beskriver roller, ansvar, og oppfølging	Helse og omsorg og oppvekst.	Utarbeide • rutiner som tydelig beskriver roller og ansvar knyttet til de ulike tjenesteområdene og samhandling mellom disse for å sikre helhetlig og koordinerte tjenester. • rutiner for internkontroll for det systematiske arbeidet med rusforebygging (evalueringsrutiner, inkludert rapportering og faste revisjoner). • system/rutiner for oppfølging og internkontroll som konkretiserer hvem som har ansvar for tiltak, hvordan fremdrift skal rapporteres, og hvilke rutiner kommunene skal ha for avvikrapportering og forbedring. • tidsplan og metoder som sikrer rullering av plan i hver kommunestyreperioder, og fortrinnsvis med oppstart innen første år.
Under	Etablere	Helse og	Etablere samarbeidsavtaler med frivillige

planlegging	samarbeidsavtaler.	Omsorg	organisasjoner. Ref Sortland kommunes frivillighetsmelding.
Planlagt	Utarbeide årshjul.	Oppvekst og Helse og omsorg	Utarbeide årshjul for forebyggende tjenester med utgangspunkt i funn i folkehelseoversikten.
Planlagt	Utarbeide/ revidere undervisningsopplegg.	Oppvekst	Utarbeide/revidere undervisningsopplegg om forebygging av rusproblemer til ulike målgrupper
Under arbeid	Revidere rutine og utarbeide innbyggerinformasjon.	Helse og omsorg	Revidere rutine og utarbeide innbyggerinformasjon om rådgivende enhet for russaker.
Oppstart 2027	Kartlegge rus blant eldre.	Helse og omsorg	Kartlegge alkohol, legemidler og rusproblematikk blant eldre.
Oppstart 2027	Personer med funksjonsned-settelser og rusmiddelbruk	Helse og omsorg	Undervisning til fagpersoner og økt fokus på forebyggende tiltak i helse- og omsorgstjenestene
2026-27	Utrede boligtilbud	NAV	Utrede boligtilbud for de tyngste rusmisbrukerne, Ansvar Helse og omsorg, gjøres ved revisjon av boligsosial handlingsplan
Videreføres	Laget rundt barnet	Oppvekst og Helse og omsorg	Videreføre samarbeidsstruktur
Videreføres	Kartlegging brukerplan	Helse og omsorg	Gjennomføre kartlegging i brukerplan. Årlig v/ Sortlandshjelpa
Videreføres	Kartlegging Ungdata	Oppvekst	Gjennomføres hvert 3. år.

Personer i utenforskap (utenfor arbeidsliv og utdanning) er en gruppe som er vanskelig å nå med rusforebyggende tiltak. En må se på om det er behov for spesifikke tiltak for å nå denne gruppen.

Ved neste revisjon av Rusmiddelpolitisk handlingsplan bør det gjøres en vurdering av å innarbeide bevillingsreglementet som del av Rusmiddelpolitisk handlingsplan da virkemidler som antall salgs- og skjenkesteder, åpningstider og kontrolltiltak er en sentral del av å forebygge rusmiddelrelaterte problemer. Kilde: Veileder for kommunal rusmiddelpolitisk handlingsplan. I et forebyggende perspektiv bør samarbeid mellom kommunene i Vesterålen, politi og skjenkenæringen om ansvarlig alkoholhåndtering vurderes i revidering av plan.